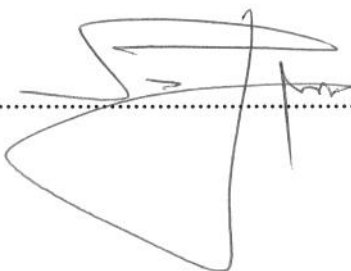

**Javaslat az
"Radó ház címeres terme"
Vas Megyei Értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:
Szabó József polgármester

Répcelak, 2016. június 9.

..... (aláírás)

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó neve: Répcelak Város Önkormányzatának Képviselő-testülete
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Szabó József polgármester
Levelezési cím: 9653 Répcelak, Bartók B. u. 38.
Telefonszám: 06/95/370-101
E-mail cím: szaboj@repcenet.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Radó ház címeres terme**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások **kulturális örökség** sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Répcelak, katolikus templom
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi **megyei** külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A Megyei Értéktárba javasolt nemzeti érték a Radó ház címeres terme, mely Répcelak település szülöttjének, Radó Kálmánnak, országgyűlési képviselő és megyei főispán országos és megyei jelentőségű munkásságának állít emléket.

A répcze-laki Radó-kastély alapjai még Mátyás korából származnak. Az 1707-es Stahremberg látogatásra még a kastély átépítése előtt került sor a régi lakrészben (ma csak ez az épület áll). E látogatás emlékét őrzi az 1665-ben épült, teknőboltozatú szoba mennyezetén a Habsburg és a Stahremberg címer, valamint a mennyezetten két békegalamb reliefje, amelyeket természetesen csak 1707 után festettek a stukkódíszekkel dúsan díszített mennyezetre.

Az 1700-as évek végén építettek a lakórészhez egy gazdairodát, és egy kertész-szobát. A nemesi kúriát később kastéllá alakították. A kastély Viktória stílusban épült, benne erősen hangsúlyozott angol-gót jegyek. Angolossá a ház két hátsó épületén elhelyezkedő bástyák tették.

A főépülettől előreugróan helyezkedett el a kocsifelhajtóval is ellátott vendégfogadó épület (előtte vendégváró terasszal). A vendégfogadót stilizált ionfejezetű szögletes oszlopok díszítették. A nyitott vendégfogadó (veranda) kezdetben nem volt beüvegezve. 1867-ben, Radó Kálmán nősülése után modernizáltatta a kastélyt. Beüvegeztették az előteret, ablakokkal és ajtóval látták el (de lapos teteje mindvégig megmaradt), átalakították a szobákat. Ezzel a

kastély elnyerte végső, 1945 előtti formáját. A nyitott terasz, a fedett oszlopos vendégfogadó, majd a vendégfogadó terem tulajdonképpen mind velejárója egy elegáns tehetős úr kastélyának.

A fogadó épületen (szalonon) keresztül lehetett bejutni a kastélyba, amelynek szobáit, folyosóit, lépcsőházait gazdagon díszítették. Mindenhol kifogástalan minőségű perzsaszőnyegek, és különböző stílusirányzatot képviselő (barokk, biedermeier, rokokó, stb.) faragott bútorok díszítették a termeket, a 26 szobát, és a hozzájuk kapcsolódó kiszolgáló helyiségeket. A falakon nagyon értékes festmények függtek, a szobák hangulatát plüss és selyem függönyök emelték.

A család úgy tudja, hogy egyes értékes bútorarabokat, köztük két szekretert (az egyik rózsafaberakós, a másik sublótszerű, kehely berakással) 1951 szeptemberében a megyei múzeumba szállítottak.

A kastélyt attika vette körül. (attika: az épület párkányzatára emelt alacsony mellvédfal, amelyre, vagy amely mögé csatlakozik a tetősík.) az attika kiképzése „bástya-szerű”, tagolt (áttört) pártázatú, hasonlóan a bástyák lőrésnyílásaihoz. Az attikát az ajtók fölött vagy a nagyobb falsíkot lezáró oromzati rész közepén még külön is megemelték, (antikizálták), ezzel is díszítették a kastély falsíkját. A kiemelt részeket külön is díszítették, kisebb méretű bástyára emlékeztető tornyocskákkal. Ezen kívül a kastélyt még körbevette a fő párkány, melyet kimondottan ízléses ívsoros díszítmény tett hangulatosabbá. Az attika bástyafejezetű kiképzése és az ívsoros díszítmény kimondottan romantikussá tette az épület homlokzatait.

Az épület szemöldök és könyöklő párkányzata egyenes vonalú, kivétel a kastély együttes végén elhelyezkedett „bástyaszerű tornyoké”. Ezek az ablakok csúcsíves, illetőleg ikercsúcsíves kiképzésűek voltak. A toronyban központi helyet foglalt el nagy valószínűséggel egy vas csigalépcső és a raktározást szolgáló helyiségek. E tornyok érdekessége, hogy aránytalanul nagyok és magasak a kastélyépület méreteihez képest. Ez valószínűleg amiatt volt, hogy a kastély teraszáról át lehessen tekinteni a gazdaságot, és emellett erőt, gazdagságot demonstrálhatt.

A kastélyhoz tartozott még a családi kriptá is, amelybe a családtagokat temették. Ritka stílusú, cseh boltozattal, belül 6x6 m-es alapterületű kápolnával. A feliratok szemmel láthatólag nem őrzik az emberek halálának idejét és életkorukat, de a felirat egyes betűit megvastagították, kiemelték. Ha ezeket a római számokat fentről lefele összeadjuk, megkapjuk a kívánt adatokat.

A Répcze-Lakról 1857-ben készített kataszteri térképen jól láthatóak a kastély és a hozzá tartozó park részletei. Több épületcsoport látható.

A háború alatt a legnagyobb kárt a kastély szenvedte. A kriptá is elpusztult, maradványait lebontották, de a kápolna ma is megtekinthető a répcelaki temetőben. A kastély teljesen lepusztult, a falak tele voltak lövedéküreggel, a mennyezet megrongálódott, a bútorokat, a gyönyörű tárgyakat elvitték. Sajnos ma már csak a kastély töredéke van meg, de szerencsére ez a megmaradt rész a kastély legértékesebb része, az úgynevezett „kertész-lak”.

Később a kastélyt veszélyes állapota miatt lebontották.

Néhány mondat Radó Kálmán életéről és munkásságáról:

Radó Kálmán (Répcelak, 1844. november 17. - Karlsbad, 1899. július 01.) országgyűlési képviselő, főispán

Ősrégi, már első királyaink idejében szerepet vivő családnak a sarja. Atyja Vas vármegye egykori alispánja, a dunántúli ágoston evangélikus egyházkerület főfelügyelője. Első tanára a nagy tudású evangélikus pap, a hős 48-as honvéd Rajcsányi János volt. Gimnáziumi tanulmányait Sopronban végezte. Lelkes tagja volt a Kiss János költő és szuperintendáns által alapított önképzőkörnek.

Jogi tanfolyamra Lajos öccsével együtt Eperjesre járt. Alig 23 éves korában a sárvári járás szolgabírájává választották meg, 1869-ben pedig már a sárvári kerület országgyűlési képviselője. A parlamentben a Deák-párt soraiban foglalt helyet. S képviselői tisztének lelkiismeretes munkássággal való ellátása, tehetsége csakhamar

ismertté tették nevét.

1881-ben a Rába szabályozás nagy munkálatainak élére állítja kormánybiztosi minőségben, az 1873-ban Győrben megalakult a Rábaszabályozó Társulat élére a kormány bizalma. Az evangélikus hitfelekezet igazgatásában, mint a dunántúli Ágoston egyház világi felügyelője vett részt. Ebben a tisztségében apja nyomdokaiba lépett, és ennek alapján tagja volt a főrendi háznak is.

Vas vármegye főispáni székét 1882-ben foglalta el. Erélyes és humánus kormányzása során a vármegyét a fejlődés magas fokára juttatta; mint a vármegyeként kezdtek emlegetni. A győri és a győrszigeti védőmű 1887-ben elkészült, amelyet október 24-én és 26-án ünnepélyesen adott át a városnak és a községnek. Átadta egyebek mellett a Rába szigetét is, amely most ismét az ő nevét viseli. Az ország legelső, legvirágzóbb egyesülete a Vas megyei Gazdasági Egyesület az ő tevékenysége folytán jött létre. Vasutak, közművelődési intézmények hirdették főispáni kormányzásának sikereit. Ebbeli tisztségét 1894. augusztus 15-ig viselte.

Pályafutása során a barátok, ismerősök, kortársak elismerése és tisztelete mellett számos kitüntetést kapott. A továbbiakban már csak a gazdaság különböző területein vállalt funkciókat.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Radó Kálmán munkássága országgyűlési képviselőként és megyei főispánként az ország és a megye fejlődését jelentősen befolyásolta. A Rába szabályozás és a vasút építés megalapozta a gazdaság fejlődési irányait és jelentősen javította a folyó menték élők körülményeit. Ezen munkásságának állít emléket a szülőföldjén fellelhető kastélyépület rész, illetve egyéb tárgyi emlékek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- Répcelak város hivatalos honlapja
- Magyarország vármegyéi és városai 4. köt. Vas vármegye. Bp., 1989.
- Répcelak története. Szombathely, 1997.
- Unger Tamás: A répcelaki Radó-kastély, 1994

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: ---

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A **Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának** való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat